

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ

СТРАТЕШКИ ОКВИР са АКЦИОНИМ ПЛАНОМ за ОБЛАСТИ ИНДУСТРИЈА МАШИНА И ОПРЕМЕ у Србији

Београд, 2017.

ВИЗИЈА РАЗВОЈА

Области индустрија машина и опреме јесу високо диверзификоване, извозно оријентисане области прерађивачке индустрије. Оне су генератор брзог, интелигентног, одрживог и инклузивног развоја, обзиром на „преливни потенцијал“ и заступљеност у ланцу вредности многих индустрија. Предузећа остварују значајан профит; ове области значајне су за даља улагања, а присуство аутохтоног капитала је велико. Производња у овим областима је базирана на употреби знања, а производи су на високотехнолошком нивоу, са великом додатом вредношћу и са потенцијалима заступљености на великом броју тржишта..

1. КЉУЧНИ ПАРАМЕТРИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СЕКТОРА

Стратешки оквир за спровођење стратешке визије у наредном периоду је структуриран кроз опште и специфичне циљеве и мере.

Стуб 1:	
Општи циљ 1: ПОВЕЋАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА У ИНДУСТРИЈИ МАШИНА И ОПРЕМЕ	
Димензија 1.1:	
Специфични циљ 1.1: УНАПРЕЂИВАЊЕ ТЕХНОЛОШКИХ И ПРОИЗВОДНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА	
Шифра:	Мера
М 1.1.1.	Подршка у набавци савремене технологије
М 1.1.2.	Подстицаји за увођење техничких стандарда и стандарда квалитета
М 1.1.3.	Подстицаји иновационим процесима
Димензија 1.2:	
Специфични циљ 1.2: УНАПРЕЂИВАЊЕ КАДОРВСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА	
Шифра:	Мера
М 1.2.1.	Унапређивање знања и вештина кадра средњег стручног образовања
М 1.2.2.	Интервенције за унапређивање знања и вештина менаџерског и инжењерског кадра

Стуб 2:**Општи циљ 2:****ПОВЕЋАЊЕ ТРЖИШНОГ УЧЕШЋА ИНДУСТРИЈЕ МАШИНА И ОПРЕМЕ**

Димензија 2.1:

Специфични циљ 2.1:

ЈАЧАЊЕ ТРЖИШНИХ ПЕРФОРМАНСИ ИНДУСТРИЈА МАШИНА И ОПРЕМЕ

Шифра:	Мера
М 2.1.1.	Развој добављача за веће укључивање у глобалне ланце вредности
М 2.1.2.	Подршка систем интеграторима за производњу „по мери купца“
М 2.1.3.	Удруживање и умрежавање
М 2.1.4.	Привлачење директних инвестиција

Димензија 2.2:

Специфични циљ 2.2:

ПОВЕЋАЊЕ ПЕРФОРМАНСИ ПРЕДУЗЕЋА НА МЕЂУНАРОДНОМ ТРЖИШТУ

Шифра:	Мера
М 2.2.1.	Повећање знања о страним тржиштима
М 2.2.2.	Повећање видљивости на страним тржиштима

2. СТРУКТУРА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СЕКТОРА

Стратегија утврђује оквир мера за развој и унапређење извозне конкурентности у наредном периоду, који је приказан кроз два стуба, и то:

1. ПОВЕЋАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА У ИНДУСТРИЈИ МАШИНА И ОПРЕМЕ
2. ПОВЕЋАЊЕ ТРЖИШНОГ УЧЕШЋА ИНДУСТРИЈЕ МАШИНА И ОПРЕМЕ

На почетку сваког стуба дата је кратка оцена тренутног стања и актуелни проблеми у области на коју се стуб односи. Оквир будућих активности за сваки стуб даље је дефинисан кроз мере, које су груписане у више димензија стратешког стуба.

СТУБ 1: ПОВЕЋАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА У ИНДУСТРИЈИ МАШИНА И ОПРЕМЕ

Србија има проблем са унапређењем конкурентности на глобалном тржишту дужи низ година. Ово је посебно изражено након 2008. године; те године се Србија нашла на 85. месту према Извештају Светског економског форума (Извештај СЕФ). Након 2008. године Србија је бележила пад у индикаторима конкурентности (2013. године се нашла на 101. месту). У 2014. и 2015. години дошло је до благог побољшања индекса глоблане конкурентности Србије (94. место), као и у 2016. години (90. место). Све земље у окружењу (осим БиХ) заузимају боље позиције што се тиче глоблане конкурентности. Најпроблематичнији фактори за обављање пословања у Србији, према поменутом Извештају, су пореске стопе, неефикасан државни апарат, политичка нестабилност, приступ изворима финансирања, корупција, неадекватни порески прописи, недовољно обучена радна снага, неадекватна инфраструктура, нестабилност владе и лоша радна етика. Да би се остварили значајнији кораци у економском развоју, али и конкурентности домаће привреде, потребно је да се улагања усмере у индустријску производњу, што су урадиле и све новоиндустријализоване земље. Подизање нивоа технолошке опремљености домаћих предузећа, као и капацитета људских ресурса представљају значајан правац у процесу унапређења конкурентности домаћих индустријских предузећа. Да би предузећа произвођачи из области машине и опреме могли да повећају своје тржишно учешће неопходно је да унапреде базичне претпоставке тржишног наступа, попут стандардизације квалитета пословања, добијања међународних сертификата, активније сарадње са референтним лабораторијама, успостављање одређених облика кооперативних аранжмана са иностраним партнерима који треба да у будућности преовлађују у односу на класични извоз и сл. Република Србија заостаје по броју сертификата о управљачким стандардима за већином земаља југоисточне Европе (Мађарске, Румунија, Бугарска, Грчка), као и за већином европских земаља са којима има развијену трговинску сарадњу у овој области (Италија, Немачка, Француска, итд). У 2015.

години у Србији је било 2.512 предузећа са ISO 9001 сертификатом, што је нешто мање од Републике Хрватске (2.529 сертификата).

Димензија 1.1: Унапређивање технолошких и производних потенцијала

Све земље које спадају у групу новиндустријализованих земаља, су резултате свог економског раста базирале на форсирању индустријске производње. И то не само традиционалне индустријске производње, која је основа економског раста, већ и нових пропульзивних индустрија попут високе технологије и сектора чистих технологија, што је повратно деловало на привлачење нових инвеститора. Домаћи предузетници нису стимулисани да улажу у индустријску производњу, јер не постоје адекватне мере стимулације, како посматрано са аспекта приоритета за улагање у индустрију, тако и са аспекта растерећења фискалних обавеза за оне предузетнике који улажу у индустријску производњу.

Раст продуктивности је основа за економски развој, а он мора да буде праћен и технолошким развојем. Продуктивност домаћих предузећа је недовољна и износи 42% европског просека. Овај проблем који је данас изразит, постојао је и током осамдесетих и деведесетих година прошлог века, када су домаћа предузећа такође била недовољно продуктивна, а трошкове лоше продуктивности су преносили на домаће потрошаче. И данас домаћи потрошачи плаћају цену неадекватне продуктивности домаћих предузећа. Па су тако цене у Србији међу највећима у региону. Главни разлози недовољне продуктивности домаћих предузећа јесу: технолошка заосталост опреме и недостатак знања, као и изузетно лош однос домаћих привредника према потреби за сталним унапређењем знања запослених. Просечна старост опреме у Србији износи 29,5 година. Када се ради о индустријској производњи, главни разлог ниске продуктивности је застарела технологија и опрема. Ниска продуктивност је повезана и са питањем квалитета пословања. Србија заостаје по питању примене међународних управљачких стандарда у односу на друге земље југоисточне Европе (Румунију, Бугарску, Грчку, али и Хрватску) по броју сертифицираних организација.

Током деведесетих година прошлог века држава је покушала да унапреди процес управљања квалитетом по основу стимулисања предузећа која уводе систем квалитета према захтевима стандарда ISO 9001. Ове активности помоћи државе су омогућавале суфинансирање процеса увођења међународних стандарда. Слична активност је реализована и током 2006. и 2007. године, првенствено у области примене стандарда ISO 22000. Без обзира на те напоре, није учињено много, јер је у 2015. години број сертификата стандарда ISO 9001 износио 2.512, а број сертификата ISO 14001 износио је 1.120, док је број сертификата ISO 22000 износио 232. Наведене бројке су релативно мале у односу на друге земље југоисточне Европе, попут Румуније, Бугарске, Грчке, Мађарске. Разлог за релативно мали број сертификата у односу на окружење јесте то што су домаћа предузећа осиромашена у процесу транзиције и исцрпљена деловањем светске економске кризе, а и немају довољно средстава за масовније увођење међународних стандарда. Такође, домаћа предузећа немају ни довољно ресурса ни искустава у овој области.

Већина анализа које су спроведене у последњих десет година указују на чињеницу да домаћа предузећа нису довољно иновативна, поготову у међународним размерама. О овоме посебно говоре показатељи Светског економског форума – Србија је најлошије пласирана од свих критеријума управо у односу на иновативност (према извештају од септембра 2016, Србија се налази на 120.

месту у свету). Проблем недовољне иновативности није скорашње природе, већ траје готово три деценије, од тренутка када су велики државни системи почетком деведестих година прошлог века почели да посустају због немогућности изласка на страна тржишта и негативних ефеката транзиторне рецесије. С друге стране посматрано, пословна функција истраживања и развоја представља, заједно са пословним функцијама маркетинга и квалитета, стратегијски оквир развоја било ког пословног субјекта. Домаћа предузећа углавном немају истраживачко-развојну активност, па су самим тим лимитирана у односу на развој конкуретске способности, дугорочно посматрано. Иновације у домаћим предузећима су углавном организационе природе и базирају се на трансферу знања од страних корпорација ка домаћим предузећима, у делу где постоји пословна сарадња и економски интерес.

Приоритетне мере обухваћене овом димензијом Стратегије су:

Мера 1.1.1: Подршка у набавци савремене технологије

Мера 1.1.2: Подстицаји за увођење техничких стандарда и стандарда квалитета

Мера 1.1.3: Подстицаји иновационим процесима

Димензија 1.2: Унапређивање кадровских потенцијала

Питање људског потенцијала је од изузетног значаја за унапређење конкуретности домаће индустрије машина и опрема, као и шире посматрано, целокупне индустрије Србије. Према Извештају СЕФ, међу првих десет најзначајнијих проблема економије Србије се налазе и два која су директно у вези са људским ресурсима – на седмом месту се налази недовољно обучена радна снага, а на десетом месту се налази лоша радна етика.

Када се ради о питању недовољно обучене радне снаге, овај проблем је вишедимензионалан. Наиме, домаћа привреда је преко двадесет и пет година суочена са одливом квалификоване радне снаге која одлази ка тржиштима високо развијених земаља, који је посебно интензивирају у последњих неколико година због негативних ефеката светске економске кризе на домаћу привреду. Поред недостатка високообразоване радне снаге, недостају и квалификовани радници, посебно у области машинске и електро струке. И коначно, али не и на последњем месту, питање руководица је вероватно најкритичније питање у домаћој привреди када се ради о људским ресурсима. Највећи број домаћих руководица није оспособљен за изазове пословања у условима глоблане економске кризе и турбулентног глобланог тржишта – поседују недовољно искуства у примени савремених метода и техника управљања. У највећем делу домаћих предузећа, поготову оних који се налазе у власништву домаћих предузетника и државе, недовољно пажње се посвећује сталном усавршавању запослених и руководица. Питање постизања конкуретности са аспекта људског потенцијала је увек питање квалитета запослених и руководица. Неадекватан приступ управљању организацијом је резултат недовољно образованих руководица.

С друге стране посматрано, домаћи образовни систем је неадекватан у односу на потребе савремене економије, како због застарелости наставних планова и програма, тако и због

хроничног недостатка практичног рада. У том смислу је потребно широко и реално усклађивање наставних планова и програма у формалном систему образовања са потребама тржишта.

Приоритетне мере обухваћене овом димензијом Стратегије су:

Мера 1.2.1: Унапређивање знања и вештина кадра средњег стручног образовања

Мера 1.2.2: Интервенције за унапређивање знања и вештина менаџерског и инжењерског кадра

СТУБ 2: ПОВЕЋАЊЕ ТРЖИШНОГ УЧЕШЋА ИНДУСТРИЈЕ МАШИНА И ОПРЕМЕ

Подизање нивоа тржишног учешћа домаће индустрије машина и опрема претпоставља редефинисање пословне стратегије домаћих предузећа усмерене ка међународном пословном окружењу. Узимајући у обзир ове и друге проблеме који су идентификовани у Извештају СЕФ, страни инвеститори су махом зазирали од већих инвестиција на тржишту Србије. Такође проблем јесте што је највећи број инвеститора у периоду од 2002. до 2010. године углавном преферирао улагања у услужни сектор. Ниво директних инвестиција је током 2013. и 2014. године износио око 800 милиона ЕУР, што је било релативно скромно у односу на земље у окружењу. У том смислу посматрано, Србија мора да фокусира привлачење директних инвестиција у капитално интензивну производњу, јер се сматра да таква улагања генеришу и продуктивно запошљавање. Унапређење конкурентности дела индустрије који се односи на производњу машина и опрема треба да подразумева ширу сарадњу са страним инвеститорима из земаља са којима Србија има вишедеценијску сарадњу (Немачка, Италија, Аустрија, Француска, Словенија, итд), као и већи износ појединачних инвестиција у функцији унапређења технолошке основе. Број предузећа која имају неки од управљачких сертификата је недовољан, узимајући у обзир величину привреде Републике Србије. Такође, недовољан је број акредитованих лабораторија за област машина и опреме. Процес удруживања предузетника у циљу унапређења извозног пословања је недовољан на тржишту Републике Србије. Процес кластеризације, који је отпочет пре десет година није пружио адекватне резултате ни на домаћем тржишту, а поготово не у међународним оквирима. Потенцијал за кластерско удруживање домаћих предузећа, посебно оних која спадају у групацију малих и средњих предузећа је велики у области производње машине и опрема. Ово посебно добија на значају уколико се ради о успостављању регионалних (прекограничних) кластера у региону земаља западног Балкана и југоисточне Европе. Процес кластеризације, као значајне претпоставке унапређења тржишне позиције домаћих предузећа у међународном пословном окружењу, посебно је реалан у области производње компоненти за ауто индустрију.

Димензија 2.1: Јачање тржишних перформанси индустрија машина и опреме

Унапређење тржишног учешћа неког сектора се налази у директној вези са унапређењем продуктивности пословања. Последице ниске продуктивности су лоша конкурентска способност, пад запослености, пад потрошње. Такође, лоша организација, као и спора примена савремених метода и техника управљања свакако су разлози за лошу продуктивност. Када се ради о

индустријској производњи, главни разлог лоше продуктивности је застарела опрема. Проблем застареле опреме се може превазићи само по основу нових улагања у опрему и технологију, а у овом тренутку за домаћа предузећа је најреалнија опција повезивање са страним партнерима по основу директних инвестиција, заједничких улагања, или успостављања одређених облика кооперативних аранжмана.

Иако малобројна, предузећа која нуде комплетна решења и „производе по мери купца“ имају мању профитабилност, али зато имају већи степен раста, пре свега због велике тражње за оваквим производима/услугама нарочито на иностраним тржиштима. Оваквим пословима се не могу бавити микро и мала предузећа, пре свега због недостатка финансијских капацитета, као и због недостатка високо квалификованог и искусног инжењерског кадра. Део ових проблема може бити отклоњен удруживањем.

Посебан проблем у развоју МСП јесте удруживање предузетника. Предузетници су почели да формирају кластере у Србији тек пре десет година и највећи број кластера који ради је формиран на бази удружења предузетника и удруживања група грађана, а не на бази конзорцијалног типа удруживања. Релативно лабаве везе које егзистирају у удружењима предузетника резултовала су и недовољним тржишним резултатима кластеризације. Република Србија је у периоду 2005-2008. година давала подстицјана средства за формирање кластера и то је резултовало формирањем око 40 кластера, који нису сви достигли фазу зрелости. Влада Републике Србије и ресорно министарство су тада формирали и Национални програм за пословне инкубаторе и кластере у Републици Србији 2007-2011, чији је циљ био формирање нових 10 кластера са најмање 200 удружених предузећа, али овај циљ није остварен. Владе неких од земаља западног Балкана, попут Словеније и Хрватске су у истом периоду иницирале своје националне програме развоја кластера са циљем подизања нивоа конкурентности тих економија, узимајући у обзир процес придруживања ових земаља (ЕУ је концепт кластера позиционирала као изузетно важан пројекат у циљу повећања конкурентности европских економија, а у појединим земљама ЕУ представљају нови вид индустријске политике).

Према препорукама OECD, за даљи развој стратегије кластера је потребно формирати кластер мапе у циљу позиционирања локалне и регионалне конкурентности, подржавати кластере, поготову оне који се заснивају на иновацијама, користити кластерско организовање у циљу јачања МСП, као и да се концепт кластеризације интегрише у националне стратегије привлачења страних директних инвестиција.

Да би кластери реално могли да допринесу економском напретку на локалном и националном нивоу, они морају да буду устројени по систему конзорцијума, са релативно чврстим везама међу члановима, што претпоставља потребу да држава помогне у организовању и развоју управо ових кластера, а не кластера који су формиран по систему удружења грађана или предузетника. Такође, кластери имају своју пуну ефикасност у пословању уколико се шире преко националних граница, односно када долази до повезивања предузетника у региону, у овом случају земаља западног Балкана. Стимулисање формирања ових кластера би било вишеструко корисно, како за економију Србије, тако и за регион. Успостављање регионалних (прекограничних) кластера у региону земаља западног Балкана и југоисточне Европе у значајној мери може да допринесе повећању тржишног удела домаћих предузећа произвођача машина и опреме, и то не само у овом делу Европе, већ и у ЕУ. Формирање ефикасних регионалних кластера између домаћих предузећа

и предузећа која долазе из региона западног Балкана, или југоисточне Европе јесте предуслов за повећање присутности домаћих произвођача и њихових производа на иностраним тржиштима.

Могуће решење за заокруживање производног циклуса у области индустрија машина и опреме (на пример код пољопривредних машина и опреме) би могао бити пројектантски приступ. Са пројектантским предузећем на челу, које би дефинисало/дизајнирало крајњи производ „по мери купца”, а затим организовало читав производни циклус, закључно са испоруком готовог производа (машине, опреме итд.), са организованим разрађеним системом одржавања.

Приоритетне мере обухваћене овом димензијом Стратегије су:

Мера 2.1.1: Развој добављача за веће укључивање у глобалне ланце вредности

Мера 2.1.2: Подршка систем интеграторима за производњу „по мери купца“

Мера 2.1.3: Удруживање и умрежавање

Мера 2.1.4: Привлачење директних инвестиција

Димензија 2.2: Повећање перформанси предузећа на међународном тржишту

Подизање технолошког нивоа домаћих предузећа подразумева интензивнија улагања у опрему и технолошке поступке, што на нивоу реалне економије значи већа инострана улагања. Страни инвеститори су у протеклих петнаест година више пажње посвећивали сектору услуга (телекомуникације, трговина, банкарство и финансије, саобраћај, грађевинарство, софтверско пројектовање итд), него индустријској производњи. Привлачење страних инвестиција у домаћу привреду, поготову у индустријску производњу на директан начин омогућава унапређење продуктивности пословања домаћих предузећа. С друге стране посматрано, према извештају *Political Risk Map* из 2015. године, Србија је земља високог ризика за инвестирање. Хрватска, Србија БиХ и Црна Гора су означене као земље ризика банкарског сектора, а ову ознаку има још 108 земаља у свету.

Један од главних проблема који узрокује недовољну конкурентност домаћих предузећа на глобалном тржишту јесте питање унапређења квалитета пословања. Овај проблем није скоријег датума, напротив он се јавио још осамдесетих година двадесетог века, када су домаћа предузећа остваривала значајнији обим извоза. Наиме, током осамдесетих домаћа предузећа нису успевала да постигну очекивани или захтевани ниво квалитета у односу на иностране партнере, што је резултовало бројним проблемима, као што су рекламације, враћање испоручене робе и слично.

За развој конкурентске способности домаћих предузећа је потребно да се развијају и интегрисани менаџмент системи, односно да предузећа уводе неколико међународних управљачких стандарда, како би задовољили захтеве партнера и корисника.

Процес кластеризације, као значајне претпоставке унапређења тржишне позиције домаћих предузећа у међународном пословном окружењу, посебно је реалан у области производње компоненти за ауто индустрију. За производњу моторних возила, међу којима аутомобили имају највећи удео (86,9% у ЕУ28), потребно је на хиљаде делова. Ова чињеница отвара могућност

произвођачима делова, тзв. „компоненташима“, да потраже своје место у овом растућем сектору у ЕУ. Разлога за оправданост оваквих настојања има још, а највише у чињеници да је удео додате вредности добављача у протеклим деценијама у сталном порасту, јер су се произвођачи скоро у потпуности определили за стратегију „склапања финалног производа, са завршним радовима“. Осим аутоиндустрије, где је, стицајем околности, највидљивији, „компоненташима“ се значај не може оспорити и у области апарата за домаћинство - привлачењем директних инвестиција, отварају се могућности за развој предузећа и у овој области машина и опреме.

Посебан сет акција повећања тржишног удела на иностраним тржиштима може бити успешнија промоција српске индустрије машина и опреме на страним тржиштима кроз: Формирање експорт клуба произвођача компонената, подршку произвођачима за наступ на страним сајмовима, организацију Б2Б састанака са иностраним компанијама и компанијских мисија.

Приоритетне мере обухваћене овом димензијом Стратегије су:

Мера 2.2.1: Повећање знања о страним тржиштима

Мера 2.2.2: Повећање видљивости на страним тржиштима

3. СЕТ ИНДИКАТОРА/ПОКАЗАТЕЉА ЗА ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

3.1. Индикатори по стубовима

Бр.	Показатељ	Последњи податак	2022.	2027.	Извор података
Стуб 1. Повећање конкурентности предузећа у индустрији машина и опреме					
1.	Усклађеност са просеком европске продуктивности	42% ⁶² (2015.)	око 55%	више од 60%	РЗС, Eurostat
Стуб 2: Повећање тржишног учешћа индустрије машина и опреме					
2.	Учешће сектора у БДП-у Србије	1,1% (2015.)	око 1,3%	до 1,5%	РЗС
3.	Просечна стопа раста извоза машине и опреме од 4%	2.100 мил. ЕУР (2015.)	2.763,5 милиона ЕУР	3.362,2 милиона ЕУР	РЗС и http://www.trademap.org

3.2. Индикатори по димензијама

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 1.1: Унапређивање технолошких и производних потенцијала				
1.1	Остварене инвестиције у основна средства	Мање од 4,7 млрд. РСД (2014.)	Раст за 20% у периоду 2014-2022.	РЗС
Специфични циљ 1.2: Унапређивање кадровских потенцијала				
1.2.	Продуктивност рада	13.600 ЕУР (2015.)	Увећање за 10%	РЗС
Специфични циљ 2.1: Јачање тржишних перформанси индустрија машина и опреме				
2.1	Пословни приходи сектора	1,41 млрд. ЕУР (2015.)	Увећање за 10%	РЗС

1. Продуктивност у Србији износи 42% европског просека. Разлог за то је недовољно добра организација посла, технолошка заосталост и недостатак знања. Према: Николић, Г. (2014). Економија кризе. Београд: Архипелаг, стр. 144.

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 2.2: Повећање перформанси предузећа на међународном тржишту				
2.2.	Вредност извоза	2,1 млрд. ЕУР (2015.)	Више од 2,7 млрд. ЕУР	РЗС и http://www.trademap.org

Напомена:

На нивоу активности дефинисани су тзв. процесни показатељи (индикатори) који су дати у Акционом плану који је саставни део ове стратегије.

**АКЦИОНИ ПЛАН ЗА
области ИНДУСТРИЈА МАШИНА И ОПРЕМЕ
у Србији
за период од 2017. до 2022. године**

УВОД

Досадашње анализе показале да су кључни проблеми/слабости области индустрија машина и опреме (МиО): застареле, технолошки инфериорне машине и опрема, низак ниво иновативности – недостатак шире препознатљивих српских производа, недовољно атрактивне области за радну снагу, велика диверзификација области (75% привредних субјеката у индустрији машина и опреме чине микропредузећа, а чак 82% фирми у овом сектору запошљава мање од 15 запослених), односно недовољна “видљивост” на страним тржиштима. Досадашње анализе су такође показале да области машина и опреме у Србији имају одређених предности, попут: индустријске традиције, специјализације и произвођачке флексибилности (велика диверзификација овде проналази своју предност), солидних резултата на домаћем тржишту. Значајан је број страних инвеститора у области. Од укупно 320 МСП њих 83% (266) је успело да се пробије на инострана тржишта, док је од микропредузећа (укупан број 1.000) њих 306 присутно на иностраном тржишту – већина поменутих фирми су добављачи. Уз све ово постоје значајне могућности за повећање конкурентности, адекватном прерасподелом ресурса, као и потенцијали за привлачење ДИ и укључивање у глобалне ланце вредности кроз производњу компоненти, употребу ИКТ и јачање области кроз повећану иновативност, везе са НИО и развој и подстицање удруживања предузећа МиО. „Ефекат преливања” је нешто о чему се такође мора водити рачуна, будући да су машине и опрема саставни део бројних ланаца вредности, односно постоји могућност да МиО постане својерстан покретач развоја већег броја индустрија.

Узимајући у обзир претходно, Стратегија развоја области у Србији за период 2017-2022.година је базирана на 2 кључна стуба:

- 1. Повећање конкурентности предузећа у индустрији машина и опреме, и**
- 2. Повећање тржишног учешћа индустрије машина и опреме.**

У оквиру ова два кључна стуба одређено је укупно:

- **4 специфична циља,**
- **11 мера и**
- **38 активност,**

које је потребно реализовати у периоду од пет година како би се помогло да области индустрија машина и опреме Србије остваре снажну експанзију у свом развоју и извозу својих производа.

Укупно потребна средства за реализацију овог Акционог плана са предложеним мерама у периоду 2018-2022. године износе нешто мање од 11 милиона EUR, 2 милиона EUR током прве године. 2015. је Србија остварила извоз производа области индустрија машина и опреме у укупној вредности >1,6 милијарди ЕУР (>1,9 милијарди УСД). Укупна средства за реализацију овог акционог плана дакле износе мање од 0,7% ове вредности.

НАПОМЕНЕ:

- У врсти „праћење и вредновање“ идентификовано је тело и начин на који ће се вршити ови послови.
- У колони „носилац активности“ идентификоване су институције и државни органи, надлежни за спровођење активности. Првонаведена институција је уједно и одговорна за реализацију активности.
- У колони „рок“ процењен је најранији почетак и најкаснији завршетак реализације конкретне активности.

Стратешке иницијативе

Редни број	Иницијатива	Носилац
1.	Континуирано унапређење пословне климе у Републици Србији	МП
2.	Креирање политике привлачења директних инвестиција укључујући и развој мера за подршку заједничком улагању домаћих и иностраних компанија	МП
3.	Успостављање институционалног оквира за подршку јачању конкурентности индустрије	МП
4.	Министарство привреде успоставља и операционализује одељење усредсређено на конкурентност индустрије	МП
5.	Развој механизма за увођење дигитализованих производних процеса	МП
6.	Реформа пореског система - увођење пореских олакшица за иновативна предузећа и инвестиције у област индустријске производње	МФ
7.	Израда Технолошке мапе Србије	МПНТР
8.	Разрада и доношење Стратегије паметне специјализације	МПНТР
9.	Приступ финансирању - Испитати разлоге приступа финансирању, који спречавају компаније да купују сировине на домаћем тржишту, улажу у нове технологије и опрему, развијају нове производе и процесе итд. Идентификовати главне препреке и пропусте на тржишту који изазивају ове проблеме и дати препоруке за њихово решавање.	МП, МФ
10.	Развој система подршке тешње сарадње науке и привреде - промена парадигме сарадње са спонзорства на партнерство	МПНТР
11.	Увођење концепта еколошки компатибилне индустрије	МЗЖС
12.	Унапређење статистике и доступност РЗС и АПР података	РСЗ и АПР
13.	Усвајање националног оквира квалификација	МПНТР
14.	Прикључивање Светској трговинског организацији	МТТТ

Стуб 1:**Општи циљ 1:****ПОВЕЋАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА У ИНДУСТРИЈИ МАШИНА И ОПРЕМЕ**

Опис:	Подизање нивоа технолошке опремљености домаћих предузећа, као и капацитета људских ресурса представљају значајан правац у процесу унапређења конкурентности домаћих индустријских предузећа. Унапређење конкурентосни дела индустрије који се односи на производњу машина и опрема треба да подразумева ширу сарадњу са улагачима, домаћим и страним, из земаља са којима Србија већ има сарадњу (Немачка, Италија, Аустрија, француска, Словенија, итд), као и већи износ појединачних улагања у функцији унапређења технолошке основе. С друге стране, лоша организација, као и спора примена савремених метода и техника управљања свакако су разлози за лошу продуктивност. -
Показатељ: (до 2027. год)	<ul style="list-style-type: none">Усклађеност са просеком европске продуктивности, са 42%¹ у 2014. на око 55% у 2022. години, на више од 60% у 2027. (према подацима РЗС и Eurostat).
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

Димензија 1.1:**Специфични циљ 1.1:****УНАПРЕЂИВАЊЕ ТЕХНОЛОШКИХ И ПРОИЗВОДНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА**

Показатељ: (до 2022. год)	<ul style="list-style-type: none">Раст остварених инвестиција у основна средства за 20% у периоду 2014-2022. год.
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

1. Продуктивност у Србији износи 42% европског просека. Разлог за то је недовољно добра организација посла, технолошка заосталост и недостатак знања. Према: Николић, Г. (2014). Економија кризе. Београд: Архипелаг, стр. 144.

Мера:					
М 1.1.1: ПОДРШКА У НАБАВЦИ САВРЕМЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ					
Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.1.1.1.	Редовно информисање привредника из индустрије машина и опреме о најновијим светским трендовима - са укључењем међународних експерата након 2019 године.	ПКС, РАС, Факултети, НИО, МПНТР	2018 - 2022.	Један састанак са произвођачима машина и опреме годишње	Редовне активности
А 1.1.1.2.	Информисања МСПП о фондовима и кредитним линијама преко којих могу конкурисати за средства за набавку нове опреме и друге сврхе	МП, ПКС, РАС	2018 - 2020	Организована 2 догађаја годишње, урађен интернет портал	Редовне активности
А 1.1.1.3.	Финансијска подршка за: набавку нове опреме и технологије за производњу машина и опреме у складу са еколошким стандардима ЕУ усвајање ИКТ и паметних производних система	МП, Пословне банке, ФЗР	2018 - 2022.	Финансијски подржано мин. 20+10 компанија годишње из индустрије машина и опреме	МП 150.000.000 РСД + 50.000.000 РСД

Мера:					
М 1.1.2: ПОДСТИЦАЈИ ЗА УВОЂЕЊЕ ТЕХНИЧКИХ СТАНДАРДА И СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА					
Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.1.2.1.	Информисање МСПП о техничким прописима, индустријским стандардима и стандардима квалитета	РАС, ПКС, ИСС	2019 – 2022.	Организована 1 скупа годишње	Редовне активности

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.1.2.2.	Саветодавна подршка процесу увођења техничких прописа, индустријских стандарда и усклађивања са међународним стандардима квалитета	РАС, ПКС, МПНТР	2018 – 2022.	Подржано 10 предузећа	РАС 1.000.000 РСД
А 1.1.2.3.	Финансијска подршка процесу увођења техничких прописа, индустријских стандарда и стандарда квалитета	РАС, ПКС, МПНТР	2018 – 2022.	Подржано 10 предузећа	РАС 5.000.000 РСД

Мера:

М 1.1.3:

ПОДСТИЦАЈИ ИНОВАЦИОНИМ ПРОЦЕСИМА

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.1.3.1.	Подршка укључивању произвођача машина и опреме у процес израде Стратегије паметне специјализације	МПНТР	2018.	10 представника индустрије машина и опреме укључено у процес	Редовне активности
А 1.1.3.2.	Дисеминација информација о програмима Фонда за иновациону делатност, компанијама из области индустрија машина и опреме	ФИД	2019 - 2022.	Организован 1 догађај годишње	Редовна активност
А 1.1.3.3.	Организација непосредних састанака (по систему Б2Б) између привредника из индустрије машина и опреме и представника НИО и ИКТ сектора - промена парадигме од спонзорства до партнерства	ПКС, РАС	2019 - 2022.	Минимум 2 годишње	Редовне активности

А 1.1.3.4.	Финансијска и консултантска подршка за развој и производњу иновативних решења, сложенијих делова и склопова, кроз увођење нових технолошких процеса и развој нових производа, у области индустрија машина и опреме и производњу компонената (за аутомобилску и друге индустрије). Ово укључује план (layout) и ефикасност производње, недостатке у опреми, питања квалитета, као и развоја нових производа	ФИД, РАС	2018 - 2022.	Мин. 10 предузећа развило и имплементирало нове технолошке процесе и/или производе.	ФИД 10.000.000 РСД
------------	--	----------	--------------	---	-----------------------

<p>Димензија 1.2:</p> <p style="text-align: center;">Специфични циљ 1.2: УНАПРЕЂИВАЊЕ КАДОРВСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА</p>	
Показатељ: (до 2022. год)	<ul style="list-style-type: none"> • Повећање продуктивности рада, за 10%, у 2022. год. у односу на 2015. год.
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

Мера:

М 1.2.2:

УНАПРЕЂИВАЊЕ ЗНАЊА И ВЕШТИНА КАДРА СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.2.1.1.	Доношење подзаконских аката неопходних за имплементацију Закона о дуалном образовању.	МПНТР	2018 - 2022.	Донета подзаконска акта у циљу: <ul style="list-style-type: none"> Дефинисања система сертификације МСП у којима се изводи практична настава. Дефинисања регистара ученичких и студентских радних места. Дефинисање система израде и полагања завршног рада. 	Редовне активности
А 1.2.1.2.	Подршка укључивању произвођача машина и опреме у процес увођења дуалног образовања машинске струке (ниво средњег стручног образовања) - регионални принцип пријављивања, партиципације и остваривања права на подршку.	МПНТР, ПКС, НСЗ	2018 - 2022.	Минимум 10 предузећа из индустрије машина и опреме укључене у процес дуалног образовања	Редовна активност
А 1.2.1.3.	Увођење профила средњег стручног образовања под називом “Техничар за рад на CNC машинама (четворогодишњи) у дуалном образовању”	МПНТР, ПКС, НСЗ	2019 - 2020.	Најмање 3 школска центра где је уведен овај профил	Редовна активност
А 1.2.1.4.	Идентификација потреба за обуком инвеститора/послодавца, кординација са образовним институцијама са одговарајућим едукативним програмом	РАС, ПКС, МПНТР	2019 - 2022.	Идентификовани едукативни програми за потребе инвеститора /послодавца код постојећих образовних или неформалних институција образовања	РАС 4.000.000 RSD

А 1.2.1.5.	Организације обуке нових и постојећих кадрова за познатог послодавца у индустрији машина и опреме <ul style="list-style-type: none"> Унапређење знања и вештина и преквалификација мајсторског кадра - оператера на машинама, на примену савременх технологија 	НСЗ , ПКС	2018 – 2022.	Минимум 5 предузећа из индустрије машина и опреме укључене у програм обуке	НСЗ 9.000.000 РСД
------------	---	-----------	--------------	--	----------------------

Мера:

М 1.2.2:

ИНТЕРВЕНЦИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ЗНАЊА И ВЕШТИНА МЕНАѢРСКОГ И ИНЖЕЊЕРСКОГ КАДРА

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 1.2.2.1.	Развој модула обуке за унапређење знања и вештина менаѢрског кадра у индустрији машина и опреме за: <ol style="list-style-type: none"> подизање капацитета МСПП за пословање и менаѢмент унапређење знања о извозном пословању унапређење знања о Е – набавкама и коришћењу постојећих он-лајн платформи понуђача оспособљавање за процес преговарања и уговарања са иностраним партнером оспособљавање за корпоративно управљање 	РАС	2018 – 2019.	Развијено 5 модула обуке за унапређење знања и вештина менаѢрског кадра у индустрији машина и опреме	РАС 3.000.000 РСД
А 1.2.2.2.	Спровођење обука из дефинисаних модула	РАС	2019 – 2022.	40 предузећа из индустрије машина и опреме укључено у обуке током 5 година	РАС 2.000.000 РСД

А 1.2.2.3.	Менторинг програм – ангажовање међународних ментора за пружање специфичних знања.	РАС	2019 – 2022.	40 предузећа из индустрије машина и опреме укључено у менторинг током 5 година	РАС и EBRD
А 1.2.2.4.	Подршка за повећање маркетиншких могућности (нпр. шта направити, где продати, како достићи нова тржишта, како извршити анализу трошкова и структурирати конкурентан и профитабилан ценовник, како се припремити за сајам, како комуницирати са потенцијалним купцима)	РАС	2019 – 2022.	Користило најмање 20 предузећа током 5 година	РАС путем менторства и програма побољшања
А 1.2.2.5.	Развој и организација обука и информативних семинара за развој пост продајних услуга	РАС, ПКС	2018 – 2022.	Обучено 40 предузећа из индустрије машина и опреме	РАС 2.000.000 РСД

Стуб 2:

Општи циљ 2:

ПОВЕЋАЊЕ ТРЖИШНОГ УЧЕШЋА ИНДУСТРИЈЕ МАШИНА И ОПРЕМЕ

Опис:	Подизање нивоа тржишног учешћа домаће индустрије машина и опрема претпоставља редефинисање пословне стратегије домаћих предузећа усмерене ка међународном пословном окружењу. Да би предузећа произвођачи из области машине и опреме могли да повећају своје тржишно учешће неопходно је да унапреде базичне претпоставке тржишног наступа, попут стандардизације квалитета пословања, добијања међународних сертификата, активније сарадње са референтним лабораторијама, успостављање одређених облика кооперативних аранжмана са иностраним партнерима који треба да у будућности преовлађују у односу на класични извоз и сл.
Показатељи: (до 2027. год)	<ul style="list-style-type: none"> Учешће сектора у БДП-у Србије са 1,1% у 2015. години на 1,5% у 2027. Просечна стопа раста извоза машине и опреме од 4%, до 2027.
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

Димензија 2.1:**Специфични циљ 2.1:****ЈАЧАЊЕ ТРЖИШНИХ ПЕРФОРМАНСИ ИНДУСТРИЈА МАШИНА И ОПРЕМЕ**

Показатељ: (до 2022. год)	<ul style="list-style-type: none"> Увећање пословних прихода сектора, са 1,41 млрд. ЕУР у 2015. год. за 10% у 2022. год.
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

Мера:**М 2.1.1:****РАЗВОЈ ДОБАВЉАЧА ЗА ВЕЋЕ УКЉУЧИВАЊЕ У ГЛОБАЛНЕ ЛАНЦЕ ВРЕДНОСТИ**

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 2.1.1.1.	Идентификација кључних „играча“ произвођача области машина и опреме (укључујући али не ограничавајући се на делове за аутоиндустрију) са капацитетом за покретање домаћег производног процеса.	ПКС, РАС	2018.	Идентификовано 10 кључних „играча“	Редовна активност
А 2.1.1.2.	Идентификовање домаћих МСПП са потенцијалом за пружање услуга овим клијентима и успостављање базе података	ПКС, РАС	2018 – 2019.	Успостављана базе података домаћих предузећа	Редовна активност
А 2.1.1.3.	Организација Б2Б састанака привредника индустрије машина и опреме у циљу проналажења пословних могућности	ПКС, РАС	2018 – 2022.	Организован најмање 1 састанак са минимум 100 учесника	ПКС, РАС 500.000 РСД

A 2.1.1.4.	Процена капацитета МСПП за укључење у ланце вредности - дијагностика	РАС, ПКС	2018 – 2022.	Минимум 20 предузећа укључено у дијагностику	РАС 1.500.000 РСД
A 2.1.1.5.	Имплементација активности предложених у дијагностици кроз Програм развоја добављача	РАС, ПКС	2019 – 2022.	Мин. 20 предузећа применило активности из дијагностике	Користе се средства већ постојећих активности овог Акционог плана

Мера:					
М 2.1.2: ПОДРШКА СИСТЕМ ИНТЕГРАТОРИМА ЗА ПРОИЗВОДЊУ „ПО МЕРИ КУПЦА“					
Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
A 2.1.2.1.	Идентификација домаћих систем интегратора са потенцијалоима за развој производње машина и опреме „по мери купца“	ПКС, РАС	2020.	Идентификовано 10 систем интегратора	Редовна активност
A 2.1.2.2.	Организација Б2Б састанака привредника индустрије машина и опреме у циљу проналажења пословних могућности	ПКС, РАС	2018 – 2022.	Организован минимум 1 састанак са минимум 100 учесника	ПКС, РАС 500.000 РСД
A 2.1.2.3.	Процена капацитета МСПП за укључење у ланце вредности систем интегратора - дијагностика	РАС, ПКС	2018 – 2022.	Минимум 20 предузећа укључено у дијагностику	РАС 1.500.000 РСД
A 2.1.1.4.	Имплементација активности предложених у дијагностици кроз програме развоја	РАС, ПКС	2019 – 2022.	Мин. 20 предузећа укључено у имплементацију	Постојећи програми овог Акционог плана

Мера:

М 2.1.3:
УДРУЖИВАЊЕ И УМРЕЖАВАЊЕ

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 2.1.3.1.	Стимулисање оснивања нових и развоја постојећих кластера, за комерцијалне активности у којима би произвођачи могли да имају користи од удруживања и умрежавања (финансирање треба да иде у правцу подршке комерцијалним активностима, а не за набавку канцеларијске опрема/ трошкова).	РАС, ПКС	2019 – 2022.	Подржано минимум 3 кластера	РАС 5.000.000 РСД укупно

Мера:

М 2.1.4:
ПРИВЛАЧЕЊЕ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 2.1.4.1.	Циљано привлачење директних инвестиција у аутомобилску индустрију и индустрију машина и опреме	МП, РАС, ПКС	2019 – 2022.	Остварено 10 контаката са страним инвеститорима годишње	Редовне активности
А 2.1.4.2.	Имплементација „Investor after care“ програма	РАС, МП	2018 – 2022.	5 предузећа учествује у програму	Редовне активности

Димензија 2.2:**Специфични циљ 2.2:****ПОВЕЋАЊЕ ПЕРФОРМАНСИ ПРЕДУЗЕЋА НА МЕЂУНАРОДНОМ ТРЖИШТУ**

Показатељ: (до 2022. год)	• Вредност извоза, са 2,1 млрд. ЕУР у 2016. год, на више од 2,5 млрд. ЕУР у 2022. год.
Праћење и вредновање	Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционог плана спроводи РАС уз обавезу редовног извештавања МП.

Мера:**М: 2.2.1.****ПОВЕЋАЊЕ ЗНАЊА О СТРАНИМ ТРЖИШТИМА**

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 2.2.1.1.	Припрема и дисеминација тржишних инфомрација - студије о тржиштима које укључују потражњу, техничке, административне, царинске, финансијске и друге информације важне за пласман производа на тим тржиштима	РАС	2021 – 2022.	Израђена једна студија годишње која укључује један производ или једну групу производа или један ланац вредности	РАС 5.000.000 РСД
А 2.2.1.2.	Информисање о стандардима квалитета на страним тржиштима	МП РАС, ПКС, ИСС	2018 – 2022.	Организован 1 скуп годишње	Редовне активности

Мера:

М 2.2.2:

ПОВЕЋАЊЕ ВИДЉИВОСТИ НА СТРАНИМ ТРЖИШТИМА

Шифра	Активност	Носилац активности	Рок	Показатељ	Извор финансијских средстава и процена износа
А 2.2.2.1.	Подршка произвођачима области индустрија машина и опреме за наступ на страним сајмовима	РАС, ПКС	2018 - 2022.	Минимум 20 предузећа учествовало на страним сајмовима - годишње	МП 5.000.000 РСД
А 2.2.2.2.	Развој и имплементација програма унапређења пословања за најперспективније извознике/ компаније	РАС	2018 - 2022.	2018 – Развијен програм 2019 – Почетак имплементације програма - 10 компанија годишње	РАС – од 2019. 10.000.000 РСД плус средства која су доступна из постојећих програма
А 2.2.2.3.	Организација Б2Б састанака са иностраним компанијама	РАС, ПКС	2019 - 2022.	Организован мин. 1 Б2Б са 10 српских компанија/ годишње	Редовне активности
А 2.2.2.4.	Организација компанијских мисија укључујући: <ul style="list-style-type: none"> • тржишну повезаност • добру пословну праксу • нове технологије 	РАС, ПКС	2018 - 2022.	Организована мин. 1 компанијска мисија са 10 српских компанија/годишње	МП 1.000.000 РСД